

MET WIE SPREEK IK ?

Serie geloven in stilte en gebed

Als ik hier een toespraak mag houden, dan wil ik altijd te veel. En het verhaal pakt altijd anders uit dan ik van tevoren had bedacht. Daarom schreef ik, om het overzichtelijk te houden, de volgende vijf stappen op voor dit verhaal over bidden. Of misschien beter: over in gebed zijn. Ingebed zijn.

1. Waarom bidden gek is
  2. Waarom het ons wel goed uitkomt dat bidden gek is
  3. Waarom bidden verontrustend is
  4. Waarom bidden fijn is
  5. Waarom bidden moet
- Dan weet u dat vast.

Toen ik jong was, bad ik in de vorm van vaste formules; in de kerk, aan tafel en voor het slapen gaan. Het was niet zo vroom of zo, het hoorde gewoon bij de dag. Meestal keek ik tijdens het Onze Vader aan tafel alvast welke gehaktbal de grootste was. Maar blijkbaar bad ik ook wel eens voor mezelf, want ik herinner me dat ik verontwaardigd tegen mijn moeder zei: 'Ik heb daar om gevraagd en daar om, en ik krijg het alsmat niet! Wat heeft dat bidden dan voor zin?' Ik herinner me haar verlegenheid met die vraag. Ik weet niet meer wat ze me als antwoord gaf. Had ze een antwoord? Had iemand haar ooit een antwoord gegeven?

Bidden is gek (stap 1). Wie praat er nou hardop tegen iemand die je niet ziet en die niet terugpraat? Zo iets kinderlijks, daar begin je niet aan. Of je houdt ermee op, als je een groot mens wordt. Op een dag moet je het inzien: God is geen opgeblazen Sinterklaas bij wie je verlanglijstjes indient en die je wensen vervult als je braaf bent. De stompzinnigen onder de atheïsten doen graag alsof mensen die bidden infantiel zijn en in sprookjes geloven. Maar (stap 2) het komt ook ons wel goed uit, dat bidden ook gek is. Want dan kun je het achterwege laten. Of je laat het alleen iets zijn voor hier, samen in dit liturgische reservaat, op de zondagmorgen.

Want stel je voor dat je het mee zou nemen in de wijde ruimte van je leven! Stel je voor dat je zou bidden in bed of op de fiets, terwijl je staat te koken of vlak voor een vergadering, of als je een glas heft met een vriend, of als je een kind optilt, of als je je geliefde streelt – of jezelf koestert? Stel je voor dat je dan bidt! Er zijn in onze Dominicus bij mijn weten geen werkgroepen waar standaard gebeden wordt, voor of na een vergadering of bijeenkomst. Dat is zo gegroeid, maar het is ook wel eens jammer. Niet omdat het tot onze identiteit zou moeten horen of zo iets – God bewaar me voor zulke discussies – maar omdat gebed een diepere laag kan aanboren van wie we zijn, als mens en als gemeenschap. Omdat bidden, als het goed is, ontwapent.

En dat is ook doodeng. Verontrustend. (Stap 3. Dat schiet op.) Kun je zonder harnas? Kun je zonder agenda aanwezig zijn? Ontvangen wat er is? Bij de Verdiepingsdinsdagen die Eva Martens en ik deze advent weer aanboden – in de vasten doen we het opnieuw – gingen we soms in gebed. En dat ontstaat soms ook in onze pastorale gesprekken met mensen die hun weg zoeken. En telkens ben ik getroffen door de intimiteit ervan. Bij oprecht gebed gaat je binnenste meetrillen. Je beschermlaagje wordt dunner. Je laat jezelf kennen, minstens aan jezelf. Bidden is dan: in stilte of liever nog hardop uitspreken wat je op je lever hebt, wat je hart vervult, wat je de adem beneemt, waar je knieën van knikken of je vuisten zich door ballen, of wat je vlinders geeft in je buik. Zo jezelf uitspreken, tegen God weet wie, in de hoop gehoord te worden en gezien te zijn – kan het intiemer?

Bidden kan zo, los van de verlanglijstjes, ontzettend fijn zijn. Stap 4. Maar ik moet daar niet al te veel over zeggen: je moet het vooral doen. Vooral op de momenten waarop je je afvraagt waar je dit nou weer aan te danken hebt, of wat je hier in godsnaam mee aan moet. Vaak lost het niks op – en toch verandert er iets. Subtiel, soms krachtig. Een paar maanden geleden ervoer ik dat zelf op een bijzondere manier. Er gebeurde even zo veel in me en om me heen dat ik het gevoel had verloren te lopen. Ik stond in mijn keuken en maakte ontbijt, en opeens durfde ik te zeggen – of kon ik niet anders: 'Help me alsjeblijft, houd me vast terwijl ik dwaal'. Het kwam uit mijn tenen. Vrijwel onmiddellijk voelde ik me omvat, alsof er een deken om me heen werd geslagen. Niet dat het altijd zo is. Het is maar een ervaring. Ik wil alleen maar zeggen: je kunt niet niet leven in de aanwezigheid van God. Soms ervaar je dat dat waar is.

Begin deze maand meldde het Trimbos Instituut dat veel Nederlanders kampen met psychische problemen. Maar liefst 26 procent van ons heeft te maken met depressie, verslaving, angst. In 2018 was dat 18 procent. Onder onze jongvolwassenen is het nog veel erger. Maar liefst 44 procent van de studenten geeft aan een stoornis te hebben of te hebben gehad, twee keer meer dan 13 jaar geleden! Ik vind het verbijsterende cijfers. Is het echt zo dat eerst bijna een kwart en nu bijna de helft van onze jongvolwassenen psychische klachten heeft of had?

Ja, deze tijd zorgt voor angst, stress en onzekerheid, zeker bij jonge mensen. En ik geloof dat je daar ziek van kunt worden, als je er niet mee om leert gaan of als je er alleen voor staat. In onze samenleving kijken we hier vooral psychologisch en medisch naar. We zijn zo gesecculariseerd, dat het spirituele perspectief buiten beeld raakt, of alleen iets voor je privéleven is. En dus zien we ook ziekten waar misschien levensvragen aan het werk zijn. Zelf vind ik dat infantiel. Dat we vergeten dat we een geestelijke weg gaan. Dat we mensen die door een donkere tijd gaan een label geven en een behandelplan, in plaats van een uitgestoken hand en de wijsheid van mensen die hen voorgingen.

Onze geloofstraditie vertelt dat de geestelijke weg altijd gepaard gaat met groeipijn. Met woestijn. Met de donkere nacht. Met een vloed, een spraakverwarring, met het graf. En ook vertelt ze dat er manna is in de woestijn, zodat je vandaag verder kunt. En heb je niet ook zelf de belofte van de regenboog gezien? Of een visioen gehad van een beloofd land? En viereen we volgende week niet dat de Heilige onder ons kwam wonen, als een hulpeloos kind, bij arme mensen?

Als ik jonge mensen spreek, valt me op dat ze heel vaak te horen hebben gekregen dat ze hun best moeten doen, dat ze 'alles eruit moeten halen wat er in zit', wat dat dan ook moge betekenen, dat the sky the limit is, dat ze kunnen worden wat ze maar willen. Maar als hun opgezweept ik-project niet lukt, dan is dat hun tekort. Hun fout. Misschien mankeren ze wel iets.

Wat zonde.

Wat intens zonde.

Ik vind het godgeklaagd.

Want: onze kinderen moeten ook horen dat ze maar één van de acht miljard zijn, en deel van de natuur. Ze moeten horen dat ook zij pijnlijk hun grenzen gaan ontmoeten, meer dan eens, en dat dat de Bedoeling is. Onze kinderen moeten ook horen dat je soms dwaalt in een kaal grensgebied, als ze het oude land al hebben verlaten maar het nieuwe nog niet hebben bereikt. En dat ze juist daar iets van de diepere waarden van het leven zullen leren kennen. Onze kinderen moeten ook horen dat wij elkaar voortdurend nodig hebben, voor zo ongeveer alles. Dat ze waarschijnlijk een heel gewoon leven zullen leiden. En dat juist daarin het grote geheim van de liefde te vinden is. Onze kinderen moeten horen dat ze altijd een onvervreemdbare waarde hebben, die volstrekt niets te maken heeft met hun succes of hun falen.

Komende woensdag trekt er een stoet door Amsterdam, van theater Frascati hier naar de Dominicus. Samen met theatermaker Alexandra Broeder, die dit jaar de Dominicus is binnengewandeld en is gebleven, werkte ik aan een ritueel om dit in het licht te zetten. Woensdag zullen kinderen voor ons een gids zijn, als cherubijnen, wezens van de tussenruimte. We zullen mediteren, we zullen in stilte dwars door de stad lopen, we zullen zingen. We zullen mensen ontslaan van de last het leven zin te moeten geven. Het leven heeft het al. Ontvang het, deel ervan – dat is de zegening. Hopelijk kunnen we zo niet zozeer een analyse aanbieden, maar een ervaring van anders kijken naar geestelijke nood. Een ervaring van fundamenteel ingebed – in gebed – zijn, zoals we die hier ook op zondagmorgen kunnen ervaren, bij elkaar en bij de Aanwezige.

Ik wil weer te veel. Want ik wil ook nog iets zeggen over Jezus, die ook in de lezing van vandaag weer verontrustend is. 'Is het een verdienste als je liefhebt wie jullie liefhebben? Als je leent aan wie terug kan betalen?' Je kunt deze tekst uit Lucas lezen als een aanklacht aan ons. En het klopt, ik ben net als jij, denk ik, beperkt in mijn liefde en vrijgevigheid. Maar je kunt het ook lezen als een beschrijving van God, die liefde is en die ons omhult als een warme deken. Die altijd barmhartig is.

Wat een ruimte geeft dat, om te bestaan. Wat een veiligheid.

Wat een zelfvertrouwen dat ik, dat elk van ons er mag zijn.

En dat we ons elk moment kunnen toevertrouwen.

Ik denk dat bidden moet.

Arjan Broers